

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма : «Міжнародні відносини та регіональні студії»

спеціалізація

вид дисципліни : обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 20. 06. 2019 року, протокол № 15

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 19 червня 2019 року № 12

Завідувач кафедри кандидат історичних наук, доцент
Парфіненко Анатолій Юрійович

(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “19» червня 2019 року № 11

Голова методичної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Історія міжнародних відносин” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня (ОКР) «бакалавр»

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – вивчити основні тенденції та проблеми історії й еволюції міжнародних відносин від давнини до 1945 р., особливості формування міжнародних відносин як системи, що має свої власні закони, завдання, еволюцію; виробити навички аналізу закономірностей та особливостей розвитку історії міжнародних відносин; навчити студентів працювати з дипломатичними, політичними, міжнародно-правовими джерелами.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни “Історія міжнародних відносин”– набуття теоретичних знань з питань зовнішньої політики, діяльності провідних гравців на міжнародній арені; вмінь аналізувати основні факти з історії міжнародних відносин від Стародавності до закінчення Другої світової війни ; ключові проблеми у відносинах між провідними державами світу і шляхи їх вирішення; основні засоби здійснення зовнішньої політики суверенних країн – дипломатію та війни; діяльність знакових персоналій та ключові зовнішньополітичні концепції, представлені на міжнародній арені у зазначений період; основних тенденцій розвитку міжнародних відносин від виникнення перших держав до 1945 р.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обо'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	

32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-
Індивідуальні завдання (контрольна робота)	
КР 15 год.	

1.5. Заплановані результати навчання

Загальні компетентності

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.
5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій.
6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
7. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
8. Здатність працювати як автономно, так і у команді.
9. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти ініціативу та підприємливість.
10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті.
11. Навички міжособистісної взаємодії, цінування та повага різноманітності та багатокультурності, здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності

1. Поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

2. Розуміння сутності процесів глобалізації та їх впливу на міжнародні відносини.

3. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

4. Поглиблені знання про теоретичні та прикладні дослідження

міжнародних відносин і світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

5. Поглиблені знання про природу та джерела зовнішньої політики держави, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики.

6. Здатність самостійно організовувати та здійснювати наукові дослідження проблем міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати їх публічну апробацію.

7. Здатність провадити прикладні аналітичні розробки проблем міжнародних відносин та світової політики, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

8. Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, працювати в рамках міжнародних конференцій, організацій, інших форм практичного міжнародного співробітництва, працювати з дипломатичними та міжнародними документами.

9. Поглиблені знання про організацію та функціонування Європейського Союзу, розуміння сучасних європейських інтеграційних процесів та місця в них України.

10. Розуміння особливостей розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

11. Здатність виробляти підходи до розв'язання проблем і завдань у сфері міжнародних відносин, міжнародної та національної безпеки, зовнішньої політики (зокрема, міжнародних та внутрішньодержавних конфліктів).

12. Володіння іноземними мовами на професійному рівні, виконання усного та письмового перекладу з фахової тематики міжнародних відносин.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ. Історія міжнародних відносин від Давнини до середини XVII ст.

Тема 1. Історія міжнародних відносин як об'єкт вивчення

Предмет, мета та завдання курсу. Основи вивчення історії міжнародних відносин. Характеристика ключових термінів : міжнародні відносини, міжнародна політика, світовий порядок, світова політика, дипломатія, зовнішня політика, переговори, міждержавний договір. Типи держав. Сутність суверенітету. Поняття міжнародне право. Основні категорії учасників міжнародних відносин. Інтереси та цілі учасників міжнародних відносин. Види та форми міжнародних відносин.

Тема 2. Держави стародавнього Сходу у міжнародних відносинах

Перші цивілізації Стародавнього Сходу й активізація міграційних процесів. Перші військові походи. Посилення експансіоністської політики.

Воєнні походи Аккадського царства, Ассирії, Персидської держави тощо. Особливості зовнішньої політики Єгипту. Індії, Китаю. Становлення системи міждержавних відносин на Стародавньому Сході. Виникнення дипломатії. Чжан Цянь. Формування інституту посольств, дипломатичного церемоніалу, «шлюбної» та «подарункової» дипломатії. Перші міждержавні договори. Значення єгипетсько-хеттського договору 1259 р. до н.е. для історії міжнародних відносин.

Тема 3. Міждержавні відносини в античному світі

Політичні та економічні відносини між давньогрецькими полісами в архаїчну епоху. Грецька колонізація Середземного та Чорного морів. Форми міжнародних зв'язків у Давній Греції. Греко-перські війни 499 - 449 рр. до н. е. Зростання протиріч між Афінами та Спартою. Пелопоннеська війна (431 - 404 рр. до н. е.). Захоплення Греції Македонією. Походи Олександра Македонського на Схід та їх наслідки. Зовнішня політика Римської республіки та Римської імперії. Пунічні війни. Експансія Риму у Західну, Центральну Європу, Північну Африку, Близький Схід. Договори з федератами. Середземноморська система міждержавних відносин в VI ст. до н. е. – V ст. н. е.

Тема 4. Міжнародні відносини й дипломатія у добу раннього Середньовіччя

Велике переселення народів як новий фактор зовнішньої політики. Падіння Західної Римської імперії та утворення нових варварських держав. Зовнішньополітичні доктрини Карла Великого. Утворення та розпад Франкської імперії. Верденська угода. Постверденська Європа у системі міжнародних відносин. Дипломатія сеньйорів. Роль династичних зв'язків у міжнародних відносинах доби Середньовіччя. Зовнішня політика Візантійської імперії. Дипломатія Київської Русі. Арабські завоювання.

Тема 5. Міжнародні відносини та зовнішня політика держав середньовічній Європі у XI-XV ст.

Загальна характеристика змін у міжнародних відносинах держав середньовічній Європі у XI-XV ст. Протистояння між папством та німецькими імператорами. Діяльність європейських та візантійських дипломатів. Дипломатична активність духовенства. Ідея «Божого миру». Вплив християнства та лицарства на формування зовнішньополітичних доктрин Середньовіччя. Виникнення національних держав. Хрестові походи. Етапи та завершення реконквісти. Діяльність духовно-лицарських орденів. Посилення боротьби між транснаціональними та національними інтересами. Столітня війна та її міжнародні наслідки. Міжнародне становище Київської Русі. Утворення Галицько-Волинської держави та її відносини із Золотою Ордою, Литвою та Польщею.

Тема 6. Міждержавні відносини на Середньовічному Сході у XI-XV ст.

Зовнішня політика країн Близького Сходу напередодні та під час хрестових походів. Сельджукський та Єгипетсько-сирійський султанати у міждержавних відносинах. Монголо-татарська навала, як новий зовнішньополітичний чинник. Створення Монгольської імперії та її міждержавні зв'язки. Зовнішня політика імперії Тимурідів. Завоювання турків-османів та загибель Візантії. Османська загроза країнам Європи.

Зовнішня політика середньовічної Індії. Делійський султанат та його боротьба з експансією монголів і Тамерлана. Об'єднання Індії під владою Великих Моголів. Зовнішня політика Акбара та Шах Джахана. Міжнародне становище середньовічного Китаю. Монгольське завоювання Китаю та його політичні наслідки. Зовнішня політика династії Мін. Японія в міжнародних відносинах Середньовіччя.

Тема 7. Міжнародні відносини у Ранній Новий час (кінець XV – XVII ст).

Вплив Великих географічних відкриттів та ідеології гуманізму й Реформації на формування нових імперативів зовнішньої політики провідних держав. Колонізація європейцями Нового світу. Розширення меж європейської цивілізації. Перші договори в Тордесільясі (1494) та Сарагосі (1529) про розподіл світу на сфери впливу. Основні риси зовнішньої політики західноєвропейських країн в XVI ст. Протиріччя між Священою Римською імперією та Францією. Іспано-англійське суперництво. Турецька загроза. Утворення Речі Посполитої. Зовнішньополітичні наслідки громадянських воєн у Франції. Зовнішня політика Росії. Утворення на Середньому Сході та у Південній Азії Імперії Великих моголів. Підсумки міжнародних відносин XVI ст. Передумови Тридцятилітньої війни. Активізація боротьби країн Габсбурзького блоку і Антигабсбурзької коаліції. Події в Чехії. Тридцятилітньої війни та їх характеристика. Вестфальський мир 1648 р.

Розділ 2. Вестфальська, Віденська та Версальсько-Вашингтонська системи міжнародних відносин .

Тема 8. Вестфальська система міжнародних відносин Вестфальська система міжнародних відносин (друга половина XVII – XVIII ст.).

Головні принципи Вестфальської системи міжнародних відносин (принцип балансу сил, державного суверенітету, дії міжнародного права, пріоритет національних інтересів, рівності прав держав та ін.). Європейська рівновага. Спроби Франції домогтися гегемонії у Європі та світі. Національно-визвольна війна українського народу. Дипломатія Козацької держави. Послаблення Речі Посполитої. Зміцнення Росії. Північна війна та Ніштадтський мирний договір 1721 р. Російська імперія як новий чинник світової політики. Російсько-турецькі війни XVIII ст. Семирічна війна 1756-

1763 рр. та її наслідки для Європи і світу. Міжнародні відносини під час боротьби північноамериканських колоній Англії за незалежність. Створення США. Вплив ідей Просвітництва та масонських лож на формування зовнішньополітичних прагнень буржуазії. Занепад дворянсько-династичної дипломатії абсолютних монархій.

Тема 9. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн

Велика Французька революція та її вплив на зміни у світовій політиці провідних держав. Зовнішньополітичні інтереси французької буржуазії. Зовнішньополітичні рішення революційної Франції. Принцип верховенства нації. Порушення старої системи європейської рівноваги. Позиція провідних країн. Боротьба революційної французької буржуазії проти контрреволюційних антифранцузьких коаліцій на чолі з Англією. Прихід Наполеона до влади та початок Наполеонівських воєн. Дипломатична та розвідницька діяльність Ш. Талейрана. Сутність «континентальної блокади» Англії. Імперія Наполеона, її зовнішньополітичні імперативи. Поразка Наполеона у Росії. Крах наполеонівської імперії. Вплив революційних та наполеонівських воєн на світову політику.

Тема 10. Віденська система міжнародних відносин

Віденський конгрес 1814-1815 рр. та формування Віденської системи міжнародних відносин. Створення Священного Союзу. Вплив на зовнішню політику провідних держав національно-визвольної боротьби народів Латинської Америки, Центральної та Південної Європи. «Східне питання». «Доктрина Монро» і початок експансіонізму США. Зовнішньополітичні наслідки європейських революцій 1848-1849 рр. та Кримської війни. Національно-визвольні та національно-об'єднувачі рухи у світі в середині та третій чверті XIX ст. Утворення дуалістичної Австро-Угорщини. Об'єднання Італії. Франко-пруська війна та об'єднання Німеччини. Союз Трьох імператорів. Балканське питання та русько-турецька війна 1877-1878 рр. Сан-Стефанський мирний договір та Берлінський конгрес. Колоніальна політика європейських країн та зростання колоніальних та континентальних протиріч. Троїстий Союз 1882 р. Російсько-французький союз 1891-1893 рр.

Тема 11. Міжнародні відносини напередодні Першої світової війни

Загострення відносин між провідними державами наприкінці XIX – на початку XX ст. Іспано-американська та англо-бурська війни. Суперництво між великими державами на Далекому Сході. Російсько-японська війна. Загострення англо-германських протиріч. «Сердечна згода» (Антанта) між Англією та Францією (1904). Англо-російська угода 1907 р. Протистояння між двома військово-політичними блоками. Марокканські кризи. Боснійська криза. Тріполітанська (італо-турецька війна). Перша та Друга Балканські війни. Причини Першої світової війни Стратегічні плани супротивників. Дипломатичні зусилля провідних країн щодо посилення військово-

політичних коаліцій. Військовий потенціал країн. «Сараєвське вбивство» та проголошення війни. Початок воєнних дій.

Тема 12. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр.

Вплив військових дій на Західному та Східному фронтах на активність дипломатичних корпусів воюючих держав. Вступ Японії та Туреччини до війни. Позиція США. Роспад II Інтернаціоналу. Дезорганізація робітничого та пацифістського руху. Вступ до війни Італії, Болгарії, Румунії. Верденська битва та операція на Соммі. Брусилівський прорив. Мирні пропозиції Німеччини. Вплив воєнних дій на перетворення США на фінансово-промисловий центр світу. Нові пріоритети американської зовнішньої політики.

Поворот до миру та його причини. Звернення В. Вільсона до народів воюючих держав. Провал «мирних маневрів». Лютнева революція в Росії. Вступ США до війни. Жовтневий переворот. Декрет II Всеросійського з'їзду Рад про мир та його справжні цілі. «14 пунктів» В. Вільсона. Брестський мир. Поразка Німеччини та її союзників. Розпад Австро-Угорщини. Комп'єнське перемир'я. Підсумки війни.

Тема 13. Міжнародні відносини у 1918-1929 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи.

Паризька мирна конференція 1919-1920 рр. Плани головних держав-переможниць. Версальський договір з Німеччиною. Мирні угоди з союзниками Німеччини. Переділ світу. Створення Ліги Націй. Репараційне питання. Боротьба держав за панування на Тихому океані. Вашингтонська конференція 1921-1922 рр. Договори «чотирьох», «п'яти» та «дев'яти». Протиріччя Версальсько-Вашингтонської системи. Особливості міжнародних відносин у 20-х рр. Генуезька конференція. Рапальський договір. Гаазька конференція. Міжнародне визнання СРСР. Протиріччя на Близькому Сході. Лозаннська конференція. Локарнські угоди. Проблема репарацій. Плани Дауеса та Юнга. Пакт Бріана-Келлога.

Тема 14. Міжнародні відносини у 1929-1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи.

Світова економічна криза та її вплив на міжнародні відносини. Воєнний конфлікт на Далекому Сході. Конференція по роззброєнню. Гітлерівська Німеччина – головне вогнище війни. Вихід Японії та Німеччини з Ліги Націй. Крах Версальсько-Вашингтонської системи. Початок відкритої агресії. Напад Італії на Ефіопію. Італо-німецька інтервенція в Іспанії. «Антикомінтернівський пакт». Вторгнення японських військ до Центрального Китаю. Політика умиротворення агресорів. «Аншлюс» Австрії. Мюнхенська угода та її наслідки. Захоплення Італією Албанії. «Політика гарантій» Англо-франко-радянські переговори та їх зрив. Пакт Молотова-

Ріббентропа. Додатковий таємний протокол про розподіл територій у Центрально-Східній Європі.

Тема 15. Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.)

Причини та початок війни. Напад Німеччини на Польщу. Вступ Великої Британії та Франції у війну. «Дивна війна». Приєднання до СРСР Західної України та Західної Білорусі. Радянсько-фінська війна. Приєднання до СРСР країн Прибалтики, Бессарабії та Північної Буковини. Діяльність Ліги Націй на початку війни. Перехід Німеччини до активних воєнних дій на Заході. Поразка Франції. Режим «Віші». «Битва за Англію». Воєнні дії в Африці та басейні Тихого океану. Виникнення англо-американського блоку. Радянсько-німецькі стосунки у 1939-1941 рр.

Напад Німеччини та її сателітів на СРСР. Особливості формування та діяльність антифашистської коаліції. Вступ США у війну. Розпуск Комінтерну. Московська нарада міністрів закордонних справ трьох держав. Тегеранська конференція та її рішення. Вплив перемог радянських військ на дипломатичні дії СРСР. Кримська (Ялтинська) конференція. Поразка і капітуляція Німеччини. Конференції у Сан-Франциско та Потсдамі. Міжнародні відносини у Азійсько-Тихоокеанському регіоні під час війни. Беззастережна капітуляція Японії. Головні підсумки Другої світової війни.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Вступ. Історія міжнародних відносин від Давнини до середини XVII ст .												
Тема 1. Історія міжнародних відносин як об'єкт вивчення	9	2	2			5						
Тема 2. Держави стародавнього Сходу у міжнародних відносинах	6	2				4						
Тема 3. Міждержавні відносини в античному світі	8	2	2			4						
Тема 4. Міжнародні відносини й дипломатія у добу	8	4				4						

раннього Середньовіччя												
Тема 5. Міжнародні відносини та зовнішня політика держав середньовічній Європі у XI-XV ст.	8	4				4						
Тема 6. Міждержавні відносини на Середньовічному Сході у XI-XV ст.	6		2			4						
Тема 7. Міжнародні відносини у Ранній Новий час (кінець XV – перша половина XVII ст).	8	2	2			4						
Разом за розділом 1	53	16	8			29						
Розділ 2. Вестфальська, Віденська, Версальсько-Вашингтонська системи міжнародних відносин та Друга світова війна.												
Тема 8. Вестфальська система міжнародних відносин (друга половина XVII – XVIII ст.).	6		2			4						
Тема 9. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн.	6		2			4						
Тема 10. Віденська система міжнародних відносин.	7	4				3						
Тема 11. Міжнародні відносини напередодні Першої світової війни	5	2				3						
Тема 12. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр.	7	2	2			3						
Тема 13. Міжнародні відносини у 1918-	6	2				4						

1929 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи.												
Тема 14. Міжнародні відносини у 1929-1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи.	6	2				4						
Тема 15. Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.)	9	4	2			3						
Разом за розділом 2	52	16	8			28						
Контрольні роботи	15											
Усього годин	120	32	16			15	57					

4. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія міжнародних відносин як об'єкт вивчення	2
2	Міждержавні відносини в античному світі	2
3	Міждержавні відносини на Середньовічному Сході у XI-XV ст.	2
4.	Міжнародні відносини у Ранній Новий час (кінець XV – перша половина XVII ст).	2
5	Вестфальська система міжнародних відносин (друга половина XVII – XVIII ст.).	2
6	Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн.	2
7	Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр.	2
8	Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.)	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Історія міжнародних відносин як об'єкт вивчення Проаналізувати дискусійні питання про періодизацію міжнародних відносин у працях зарубіжних дослідників	5

2	Держави стародавнього Сходу у міжнародних відносинах Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням східного вектору зовнішньої політики Персидської держави	4
3	Міждержавні відносини в античному світі Розширити лекційний матеріал інформацією про створення та міжнародну діяльність симмахій у Стародавній Греції.	4
4	Міжнародні відносини й дипломатія у добу раннього Середньовіччя Проаналізувати зміст «Історії франків» єпископа Грігорія Турського як джерела з історії міждержавних відносин V-VI ст.	4
5	Міжнародні відносини та зовнішня політика держав середньовічній Європи у XI-XV ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про дипломатичні місії, Джованні дель Пано Карпіні, Андре де Лонжюмо, Гільома де Рубрука.	4
6	Міждержавні відносини на Середньовічному Сході у XI-XV ст. Лекційний матеріал доповнити вивченням «Подорожей» Йоганна Шільтбергера як джерела з історії міжнародних відносин на Середньовічному Сході.	4
7	Міжнародні відносини у Ранній Новий час (кінець XV – перша половина XVII ст.). Розширити лекційний матеріал інформацією про причини Великих Географічних відкриттів та колонізації європейцями Нового світу.	4
8	Вестфальська система міжнародних відносин (друга половина XVII – XVIII ст.). Лекційний матеріал доповнити інформацією про Вплив ідей Просвітництва та масонських лож на формування зовнішньополітичних прагнень європейської буржуазії.	4
9	Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн Проаналізувати умови, процес підготовки і підписання Тильзитського миру.	4
10	Віденська система міжнародних відносин. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням «Східного питання»	3
11	Міжнародні відносини напередодні Першої світової війни Проаналізувати умови, процес підготовки і підписання Проаналізувати міжнародно-правову базу та механізм співробітництва країн-учасниць Антанти	3
12	Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр. Проаналізувати наслідки вступу у Першу світову війну держав Латинської Америки	3
13	Міжнародні відносини у 1918-1929 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням протиріч провідних західних держав щодо проектів уставу Ліги Націй.	4
14	Міжнародні відносини у 1929-1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи.	4

	Проаналізувати дискусійні питання про фактори, що впливали на формування політики умиротворення агресорів в політичних колах Великої Британії та Франції	
15	Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.) Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням протиріч країн-учасниць антигітлерівської коаліції.	3
	Підготовка до написання контрольних робіт	15
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Підготовка до написання контрольної роботи за темами №1-15 (разом 15 год.)

Контрольна робота виконується протягом однієї академічної години. Максимальна кількість балів, що отримує студент після її виконання – 10.

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Історія міжнародних відносин» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення модульної оцінки, при проведенні іспиту і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на підсумкових заняттях та/або виконанням індивідуальної роботи

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- виконання індивідуальної роботи.

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2						
T1-4	T5-8	T9-12	T13-16	-			
15	10	10	15	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

9. Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу (у формі тестів) та під час проведення семінарських занять. Тести поточного контролю за розділ оцінюються від 0 до 5 балів. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 5 балів.

Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Історія іжнародних відносин».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення іспиту в 2 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума модульних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	

50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Батюк В. И. История международных отношений / В. И. Батюк. М. : Юрайт, 2016. 482 с.
2. Беловолов Ю. Г. История дипломатии : учебное пособие / Ю. Г. Беловолов. Донецк : ДонНУ, 2008. 231 с.
3. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
4. Горохов В. Н. История международных отношений. 1918-1939: Курс лекций / В. Н. Горохов. М. : Изд-во МГУ, 2004. 287 с.
5. Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
6. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюррозель. К.: Основи, 1995. 903 с.
7. Ди Нольфо Э. История международных отношений. (1918-1999) / Э. Ди Нольфо. М.: Логос, 2003. 1306 с.
8. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
9. История международных отношений: Учеб. пособ. / Колл. авт.; под ред. Г. В. Каменской, О. А. Колобова, Э. Г. Соловьева. М.: Логос, 2007. 712 с.
10. История международных отношений. Т. 1. От Вестфальского мира до окончания Первой мировой войны / Под ред А.В. Торкунова, М.М. Наринского. М.: Аспект Пресс, 2012. 400 с. .
11. История международных отношений. Т. 2. Межвоенный период и Вторая мировая война / Под ред А.В. Торкунова, М.М. Наринского. М.: Аспект Пресс, 2012. 496 с. .
12. История международных отношений в документах и воспоминаниях современников : Хрестоматия. СПб.: Изд-во С.-Петербур. гос. ун-та. Вып. 1: Конец XV в. - 1918 г. / [Сост. С.В. Лобачев, А.Ю. Павлов]. 2003. 359 с.; Вып. 2: 1919-1939 гг. / [сост. Н. С. Ниязов, А. А. Малыгина]. 2008. 319,
13. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
14. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

15. Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку ХХІ століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. 4-те вид., переробл. і допов. К. : Знання, 2012. 438 с.
16. Каменський А. Вступ до міжнародних відносин / А. Каменський. Львів: Світ, 1995. 144 с.
17. Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.
18. Коппель О. Міжнародні відносини ХХ століття / О. Коппель, О. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.
19. Коппель О. А. Міжнародні системи. Світова політика / О. А. Коппель., О. С. Пархомчук. К.: ФАДА ЛТД, 2001. 224 с.
20. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
21. Марущак, М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій. – Львів, 2003. Бескид Біт, 2003. – 303 с.
22. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. К.: Либідь, 2001. 265 с.
23. Нуждин О.И. История международных отношений в средние века: Курс лекций / О.И. Нуждин. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2001. 117 с.
24. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
25. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
26. Хрестоматия по истории международных отношений XIX – начала XX в. / Сост. Н.Ю. Васильев. – М.: МГИМО-Университет, 2010. 360 с.
27. Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945рр.: Навч. посіб. / Г. М. Цветков. К.: Либідь, 1997. 232 с
28. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
29. Чекаленко Л.Д. Витоки української дипломатії: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дипломатична академія України при МЗС України. К.: LAT & K, 2010. 340с.

Допоміжна література

1. Ададуrow В. «Наполеоніада» на сході Європи: Уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на початку ХІХ століття / В. Ададуrow. Львів, Львів: Вид-во УКУ, 2007. 560 с.
2. Акимов Ю. Г. От межколонияльных конфликтов к битве империй: англо-французское соперничество в Северной Америке в 1613–1713 годах. Изд. 2-е, перераб. и доп. / Ю. Г. Акимов. СПб., 2005.

3. Акунов В. История военно-монашеских орденов Европы / В. Акунов. М.: Вече, 2012. 468 с.
4. Александр I, Наполеон и Балканы / Отв. ред. В. Н. Виноградов. М.: Наука, 1997. 266с.
5. Алексеев М. В. Тридцатилетняя война / Алексеев М. В.. – Л.: Учпедгиз, 1961. 226 с..
6. Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. К.: Юніверс, 2000. 450 с.
7. Архенгольц И. В. История Семилетней войны / И. В. Архенгольц. М.: ООО «Издательство АСТ», 2001. 560 с.
8. Бабурин С. Н. Мир империй: Территория государства и мировой порядок / С. Н. Бабурин. СПб.: Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005. 769 с.
9. Бартольд В.В. Работы по истории ислама и Арабского халифата / В.В. Бартольд. М.: "Восточная литература" РАН, 2002. 784 с.
10. Басистов Ю. В. Сталин – Гитлер: От пакта до войны / Ю.В. Басистов. СПб.: БЛИЦ, 2001. 200 с.
11. Басовская Н. И. Столетняя война : леопард против лилии / Н.И. Басовская. М.: Астрель; АСТ, 2003. 428 с.
12. Безотосный В. М. Наполеоновские войны / В.М. Безотосный. М.: Вече, 2010. 416 с
13. Безыменский Л.А. Гитлер и Сталин перед схваткой / Л.А. Безыменский. М.: Вече, 2000. 512 с.
14. Беляев М. П. Французская и имперская дипломатия в поисках мира: Из истории Вестфальского мирного конгресса (1644–1648) / М.П. Беляев. М.: ИВИ РАН, 2000. 110 с.
15. Барышников Д. Н. Конфликты и мировая политика / Д. Н. Барышников. М.: АСТ, 2008. 384 с.
16. Беспалов А. В. Организация и военное искусство армий стран основных участниц Великой Северной войны (1700–1721 гг.) в рамках военнополитических союзов: дис. д. и. н. / Беспалов А.В. М., 2011. 836 с.
17. Бжезіньський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / З. Бжезіньський К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 203 с.
18. Бобровникова Т. А. Сципион Африканский / Т. А. Бобровникова. М.: Молодая гвардия, 2009. 420 с.
19. Бобровникова Т. А. Встреча двух миров. Эллада и Рим глазами великого современника / Т. А. Бобровникова. М.: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2012. 448 с.
20. Боннар А. Греческая цивилизация: в 3 т. / А. Боннар. Ростов н/Д.: Феникс, 1994. Т. 1. 448 с.
21. Борисов Ю. В. Шарль-Морис Талейран. Политическая биография / Ю.В. Борисов. М.: Международные отношения, 1989. 328 с.
22. Борисов Ю. В. Дипломатия Людовика XIV. / Ю. В. Борисов. М.,: Международные отношения 1991. 381 с.
23. Брандедж Д. Крестовые походы. Священные войны Средневековья / Д. Брандедж. М.: ЗАО «Центрполиграф», 2011. 320 с.

24. Буданова В.П. Варварский мир эпохи великого переселения народов / В.П. Буданова. М.: Наука, 2000. 540 с.
25. Бутенина Н. В. Ленд-лиз: сделка века / Н.В. Бутенина. М. Издательский дом ГУ ВШЭ, 2004. 312 с.
26. Васильев Л.С. Древний Китай / Л.С. Васильев. М: Восточная литература.-Т.1. Предыстория, Шан-Инь, Западное Чжоу (до VIII в. до н.э.).1995.-377 с.; Т.2.Период Чуньцю (VIII-V вв. до н.э), 2000.-623 с.; Т. 3: Период Чжаньго (V—III вв. до н.э.). 2006. 679 с.
27. Васильев Л.С. История Востока : в 2 т. 6-е изд. / Л.С. Васильев. М. Издательство Юрайт,, 2013.Т. 1. 722 с.
28. Веджвуд С. В. Тридцатилетняя война / С. В. Веджвуд. М.: АСТ, 2013. 576 с.
29. Велльхаузен Ю. Арабский халифат. Золотой век ислама / Ю. Велльхаузен. М: Центрполиграф, 2018. 351 с.
30. Винокуров В. И. История военной дипломатии. В 4-х т. / В. И. Винокуров. М.: ООО НИЦ «Инженер». 2011.Т. 1-4.
31. Волков Ф. Д. Тайное становится явным: Деятельность дипломатии и разведки сверхдержав в годы Второй мировой войны / Ф.Д. Волков. М.: Политиздат, 1989. 356 с.
32. Газін В.П. Економіка та зовнішня політика Веймарської республіки (1925-1933 рр.): Східноєвропейські аспекти / В.П. Газін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільськ. держ. пед. ун-т, 1999. 152 с.
33. Германия и русская революция 1917 – 1924: Пер. с нем. / Изд. Г. Кённена и Л. Копелева. Под ред. Я. Драбкина. М: Памятники исторической мысли., 2007. 383 с.
34. Головка О. Б., Лиман С. І. Відносини Речі Посполитої і Османської імперії XV-XVII ст. у науковій спадщині Н.С. Рашби // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка : історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2010. Т. 20. С. 48–62.
35. Головка О. Б., Лиман С. І. Хотинська війна початку XVII ст. у науковій спадщині Н. С. Рашби // Хотинська битва: міфи та реальність (до 390-річчя до Дня події). Наук.-практич. конф. : зб. матеріалів. – Кам'янець-Подільський, 2011. С. 10–20.
36. Гуляев В. И. Под личиной ацтекского бога. Испанское завоевание Мексики / В. И. Гуляев. М.: Таус, 2006. 312 с.
37. Дашичев В. И. Стратегия Гитлера – путь к катастрофе, 1933 – 1945. В 2-х т. / В. И. Дашичев. М. : РАН, Институт международных экономических и политических исследований, 2005 .Т.1. .524 с.; Т. 2. 394 с.
38. Дегоев В. В. Внешняя политика России и международные системы. 1700–1918: Учебное пособие / В. В. Дегоев. М.: Московский государственный институт международных отношений (Университет), 2004. 496 с.
39. Делдерфилд Р. Ф. Крушение империи Наполеона: Воен.-ист. хроники / Р. Т. Делдерфилд. М.: Центрполиграф, 2001. 442 с.

40. Делдерфилд Р. Ф. Закат империи: Пер. с англ. / Р. Т. Делдерфилд. М.: АСТ, 2002. 621 с.
41. Джилман А. Сарацины. От древнейших времен до падения Багдада / А. Джилман. М.: Вече, 2007. 352 с.
42. Дьячков С. В. История средневекового Востока. Конспект лекцій / С. В. Дьячков. Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина. 2013. 420 с.
43. Енглунд П. Захват і біль битви. Перша світова у 211 епізодах / П. Енглунд. Фолио, 2016. 560 с.
44. Еремеев Д.Е. История Турции в средние века и новое время / Д.Е. Еремеев, М.С. Мейер. М.: Изд-во МГУ, 1992. 246, 1 с.
45. Ермаков В. История международных отношений XX века: Учебное пособие / В. Ермаков. СПб.: Соларт, 2008. 511 с.
46. Житорчук Ю.В. Так кто же виноват в трагедии 1941 года / Ю.В. Житорчук. М.: АСТ; СПб.: Полигон, 2008. 480 с.
47. Завальнюк О.М. Україна в період Другої світової війни : навч. посіб. / О. М. Завальнюк, С. В. Олійник, С. В. Трубочанінов. Кам'янець-Поділ. : Оіюм, 2012. 543 с.
48. Зарин В. А. Запад и Восток в мировой истории XIV XIX вв.: (Западные концепции общественного развития и становления мирового рынка) / В. А. Зарин. М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1991. 264 с.
49. Иванов А.Г. Агрессоры и умиротворители: Гитлер, Муссолини и британская дипломатия / А.Г. Иванов. М.: Наука, 1993. 207 с.
50. Иванов Р. Ф. Сталин и союзники. 1941–1945 годы / Р. Ф. Иванов. М.: Вече, 2005. 480 с.
51. Ивонин Ю. Е. У истоков европейской дипломатии Нового времени / Ю. Е. Ивонин. Минск: Университетское, 1984. 160 с.
52. Ивонин Ю. Е. Становление европейской системы государств : Англия и Габсбурги на рубеже двух эпох / Ю. Е. Ивонин. Минск : Университетское, 1989. 197,[2] с.
53. Ивонин Ю.Е. Международные отношения в Западной и Центральной Европе XVI в. : Очерки / Ю.Е. Ивонин; Смоленск, 2001. 131 с.
54. Ивонин Ю. Е. Проблемы истории международных отношений в Новое время / Ю. Е. Ивонин. Смоленск: СГПУ, 2002 247 с.
55. Ивонин Ю. Е. Универсализм и территориализм: Старая империя и территориальные государства Германии в раннее Новое время. 1495–1806 / Ю. Е. Ивонин. Т. 1. М., 2004.
56. Ивонина Л. И. Дипломатия Тридцатилетней войны / Л. И. Ивонина, А. Ю. Прокопьев А. Ю. Смоленск, 1996. 230 с.
57. Ивонина Л. И. Дипломатия и революция (Две Английские революции и европейская политика XVII в.) / Л.И. Ивонина. Смоленск : Б.и., 1998. 278 с.
58. Ивонина Л. И. Международные отношения в Европе конца XVII века и «Славная революция» в Англии 1688–1689 гг. / Л.И. Ивонина. Смоленск : СГПУ, 2001. 110 с. .

59. Ивонина Л. И. Очерки международных отношений в Европе во время становления Вестфальской системы (1648–1715). / Л. И. Ивонина. М. : РКонсульт, 2005. 235 с. .
60. Индукаева Н. С. История международных отношений 1918 – 1945 гг.: Учебное пособие / Н. С. Индукаева. Томск, 2003. Учебное пособие. Томск: Издательство Томского университета. 2003. 170 с.
61. Исдейл Ч. Дж. Наполеоновские войны: Пер. с англ. Д. Я. Мовшович / Ч. Д. Исдейл. Ростов н/Д.: Феникс; М.: Зевс, 1997. 541 с.
62. Искюль С. Н. Внешняя политика России и германские государства (1801-1812) / С.Н. Искюль. М. : Индрик, 2007. 392 с .
63. История внешней политики России, конец XV– XVII вв / А. Н. Сахаров и др. М. : Междунар. отношения, 1998. Т. 1 : Конец XV- XVII век. .: От свержения ордынского ига до Северной войны. 447 с. ; Том 2. XVIII век (От Северной войны до войн России против Наполеона). 303 с.; Том 5. Конец XIX - начало XX века (От русско-французского союза до Октябрьской революции). 680 с.
64. История Древнего Востока / под ред. В.И. Кузищина. М.: Академия, 2007. 368 с.
65. История Древнего Востока. Тексты и документы. / Под ред. В.И. Кузищина. М.: Высшая школа, 2002. 719 с.
66. История Древней Греции : учеб. для вузов / В. И. Кузищин [и др.] ; под ред. В. И. Кузищина. М. : Академия, 2006. 479 с.
67. Історія Візантії. Вступ до візантиністики / За ред. С. Б. Сорочана і Л. В. Войтовича. Львів: Видавництво “Апріорі”, 2011. 880 с.
68. Історія середніх віків: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. істор. спец. / Ліхтей І., Надтока Г.М., Король В.Ю.; за заг. ред. Г.М. Надтоки. К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2018. 800 с.
69. Карлей М. Дж. Альянс, который не состоялся, и приближение Второй мировой войны: Пер. с англ. / М. Дж. Карле. М.: Грант, 2005. 376 с.
70. Кеймен Г. Испания: дорога к империи.: Пер. с англ. / К. Кеймен. М.: АСТ, АСТ Москва, Хранитель, 2007, 699 с.
71. Кеннеди Х. Великие арабские завоевания / Х. Кеннеди. М.: АСТ, 2010. 475, [5] с.
72. Кинг Б.Д. Битва дипломатов или Вена 1814 / Б.Д. Кинг. М.: АСТ, Астрель, 2010. 477 с.
73. Клавинг В.В. Западный фронт. Германия в войне 1939-1945 / В.В. Клавинг. М.: Яуза, Эксмо, 2005. 544 с.
74. Клаузевиц К. О войне / К. Клаузевиц. М.: Эксмо, 2007. 862 с.
75. Ковалев С. И. История Рима / С. И. Ковалев. СПб.: Полигон, 2002. 864 с.
76. Козлітін В. Д. Друга світова війна, 1939-1945 рр. : Навч. посіб. / В.Д. Козлітін. Х. : РА, 2001. 335 с.

77. Комптон Дж. Свастика и орел. Гитлер, Рузвельт и причины Второй мировой войны, 1933-1941 / Д. Комптон ; пер. с англ. Е. В. Ламанова. - М. : Центрполиграф, 2007. 255с.,
78. Кондратенко Р. В. Испано-американская война (1898 г.) / Р. В. Кондратенко. Спб.: Цитадель, 2000.158 с.
79. Константин Багрянородный. Об управлении империей. / Издание второе, испр. Под редакцией Г.Г. Литаврина, А.П. Новосельцева. Научное издание. М.: «Наука», 1991. 476 с.
80. Колесницкий Н. Ф. «Священна Римская империя»: притязания и действительность / Н. Ф. Колесницкий. М.: Наука, 1977. 212 с.
81. Корриган Г. Столетняя война / Г. Корриган. М.: АСТ, 2015. 351 с.
82. Кофман А. Ф. Под покровительством Сантьяго. Испанское завоевание Америки и судьбы знаменитых конкистадоров / А. Ф. Кофман. СПб.: Крига, 2017. 1032 с.
83. Краснов Н. А. США и Франция: дипломатические отношения, 1775–1801 / Н. А. Краснов. М. : ПАИМС, 2000. 423 с.
84. Крейе Э. Э. Политика Меттерниха: Германия в противоборстве с Наполеоном. 1799–1814: Пер. с нем. / Э. Э. Крейе. М., 2002.
85. Кульков Е. Н. Война 1941 – 1945 годов: Факты и документы / Е. Н. Кульков, М. Ю. Мягков, О. А. Ржешевский. М.: Олма-Пресс, 2001. 346 с,
86. Лаворини М. Карл V. Властелин трех континентов / М. Лаворини. М.: Издательство: Ниола-Пресс, 2010 . 128 с.
87. Лас Касас Бартоломе де. История Индий / Лас Касас Бартоломе де. Пер. с исп. СПб.: Наука, 2007. 2-е изд. 470 с.
88. Лебек Э. Тайная история дипломатии Ватикана / Э. Лебек. М.: Рипол Классик, 2004. 304 с.
89. Левек П. Эллинистический мир. Пер. с франц. / П. Левек. М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1989. 252 с.
90. Левітас Ф. Друга світова війна і український вимір. / Ф.Л. Левітас. К. : Наш час, 2011. 270 с.
91. Левицкий Н. А. Русско-японская война 1904 – 1905 гг. / Н.А. Левицкий. М.: Изд-во Эксмо, Изографус; СПб.: Terra Fantastica, 2003. 672 с.
92. Лиддел-Гарт Б. История Первой мировой войны / Б. Лиддел-Гарт . М.: АСТ, 2017. 576 с.
- 93.. Лиман С.И. Идеи в латах: Запад или Восток? Средневековье в оценках медиевистов Украины (1804 - первая половина 1880-х гг.) / С.И. Лиман. Х.: ХГАК, 2009. 688 с.
94. Лиман С. И. К вопросу о концепции Кривской унии в творчестве М. П. Смирнова (1833-1877) // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Історія. Ужгород, 2011. Вип. 26. С. 252–256.
95. Лиман С. І. До питання про концепцію польсько-руських відносин ІХ – ХІІ століть у творчості Івана Андрійовіча Лінніченка (1857 - 1926) // Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи: Зб. наук. праць. – Вип. 3. Кам'янець-Подільській, 2012. С. 220–228.

96. Лиман С. И. Империя Карла Великого в курсах лекций и исследованиях медиевистов украинских земель Российской империи (XIX — начало XX вв.) // Древности 2014-2015. Харьковский историко-археологический ежегодник. Вып. 13. Харьков, 2015. С. 320-329.

97. Лиман С. И. Крестonosцы и Византия : железом по мрамору. История противостояния и её отражение в творчестве В. К. Надлера // Византийская мозаика. Х., 2017. Вып. 5. С. 99-132.

98. Лиман С. І. Міжнародні відносини середньовічної Європи у творчості М. О. Таубе: харківський період його науково-педагогічної діяльності (1897-1899) // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2018. Т. 2 (46). С. 223-241.

99. Литература Востока в Средние века : в 2 т. / Под ред. Н. И. Конрада и др. М. : Издательство МГУ, 1970. Т. 2. 464 с.

100. Лютых А. А. История международных отношений и внешней политики России (СССР) в 1901–1939 гг.: Учебное пособие / А. А. Лютых, В. А. Тонких. М.: Науч.-образоват. форум по междунар. отношениям, 2005. 620 с.

101. Мак'явеллі, Нікколо. Флорентійські хроніки; Державець / Н. Мак'явеллі. Харків: Фоліо, 2007. 511 с.

102. Мальков В. Л. Путь к имперству: Америка в первой половине XX в. / В. Л. Мальков. М. : Наука, 2004. 604 с.

103. Машевський О. П. Проблема Чорноморських проток у міжнародних відносинах (1870 – початок 1920-х рр.) / О. П. Машевський. К. : Аквілон-Плюс, 2010. 791 с.

104. Медяков А. С. История международных отношений в Новое время: Учебник для вузов / А.С. Медяков. М.: Просвещение, 2007. 463 с.

105. Межгосударственные отношения и дипломатия в античности / Колл. монография. Казань: Мастер Лайн, 2000. 354 с.

106. Меликсетов А. В. (ред.) История Китая. Учебник. 2-е изд., испр. и доп. М.: Изд-во МГУ, Изд-во «Высшая школа», 2002. 736 с.

107. Молодяков В.Э. Несостоявшаяся ось: Берлин Москва - Токио / В.Э. Молодяков. М.: Вече, 2004. 480 с.

108. Моммзен Т. История Рима: В 2 т. / Т.Моммзен. СПб.: Наука, 1997. 731 с.

109. Меликсетов А. В. (ред.) История Китая. Учебник. 2-е изд., испр. и доп. – М.: Изд-во МГУ, Изд-во «Высшая школа», 2002. 736 с.

110. Москати С. Цивилизации Древнего Востока / С. Москати. М.: Центрполиграф, 2010. - 318 с.

111. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / за ред. М. З. Мальського, Ю. М. Мороза. К.: Знання, 2010. 463 с.

112. Міжнародні відносини та світова політика : Навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

спеціалізації «Міжнародні відносини та регіональні студії» / «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»; укладачі: Лиман С. І., Шамраєва В. М. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 47 с.

113. Мягков М. Ю. Проблема послевоенного переустройства Европы в советско-американских отношениях 1941 – 1945 / М.Ю. Мягков. М., 2006. 182 с.

114. Надлер В. К. Император Александр 1 и идея Священного союза / В. К. Надлер. М.:Издательство: Кучково поле, 2011. 1088 с.

115. Некрич А.М. Внешняя политика Англии в годы второй мировой войны (1939-1941) / А.М. Некрич. М.: Издательство АН СССР, 1963. 532 с.

116. Орлов А. А. Союз Петербурга и Лондона. Российско-британские отношения в эпоху наполеоновских войн / А. А. Орлов. М.: Прогресс-Традиция, 2005. 367 с.

117. Очерки истории международных отношений: Учебное пособие / Под ред. О. А Колобова. М. : Нижний Новгород, 2001. 635 с.

118. Павленко С. О. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники / Павленко С.О. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. 602 с.

119. Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) : підручник для студентів / В. В. Павлюк. Львів: ЛА «Піраміда», 2010. 284 с.

120. Первая мировая война: Пролог XX века / Отв. ред. В.Л. Мальков. М.: Наука, 1998. 693 с.

121. Перруа Э. Столетняя война / Э. Перруа. СПб.: Евразия, 2002 . 480 с.

122. Печатнов В. О. Сталин, Рузвельт, Трумен: СССР и США в 1940-х гг.: Документальные очерки / В.О. Печатнов. М.: Терра, 2006. 672 с.

123. Пинкин В.И. История международных отношений / В. И. Пинкин, В.Г. Шишкин. Новосибирск: Изд-во НГТУ, 2015. 208 с.

124. Пленков О.Ю. Третий Рейх. Война: до критической черты / О.Ю. Пленков. СПб.: Нева, 2005. 384 с.

125. Подаляк Н. Могутня Ганза. Комерційний простір, міське життя і дипломатія XII – XVII століть / Н. Подаляк. К.: Темпора, 2009. 360 с.

126. Подмазо А.А. Большая европейская война 1812 – 1815 годов: Хроника событий / А. А. Подмазо . М.: РОССПЭН, 2003. 367 с.

127. Половина И. П.. Так подготавливалась Вторая мировая война / И. П. Половина. К. : НПУ им. М. П. Драгоманова, 2005. 108 с.

128. Порох, золото и сталь. Военно-техническое сотрудничество в годы первой мировой войны. М.: РХГА, 2018. 532 с.

129. Рахшмир П. Ю. Князь Меттерних: Человек и политик. / П. Ю. Рахшмир. Пермь: Коммерсантъ, 2005. 405 с.

130. Ревякин А. В. История международных отношений в Новое время: Учеб. пособ. / А. В. Ревякин. М.: РОССПЭН, 2004. 262 с.

131. Ревяко К. А. Пунические войны / К. А. Ревяко. Минск: Университетское, 1988. 272 с.

132. Ржешевский О. А. Сталин и Черчилль. Встречи. Беседы. Дискуссии: документы, комментарии. 1941 – 1945 / О.А. Ржешевский. М.: Наука, 2004 564 с.
133. Різ Д. Друга світова війна за зачиненими дверима: Сталін, нацисти і Захід: Пер. з англ. / Д. Різ. К.: Темпора, 2010. 444 с.
134. Роган Ю. Падение Османской империи. Первая мировая война на Ближнем Востоке. 1914-1920 / Ю. Роган. М.: Альпина нон-фикшн, 2017. 560 с.
135. Романова Е.В. Путь к войне: развитие англо-германского конфликта, 1898-1914 гг. М.: МАКС Пресс, 2008. 328 с.
136. Ростунов И. И. История Северной войны 1700—1721 гг. / И. И. Ростунов, В. А. Авдеев., М.Н. Осипова, Ю.Ф. Соколов. М.: Наука, 1987. 214 с.
137. Рэй М.-П. Александр I. / М.-П. Рэй. М.: РОССПЭН, 2013. 496 с.
138. Рюкуа А. Средневековая Испания / А. Рюкуа. М.: Вече, 2006. 400 с.
139. Сапожников Л. Гибель четырёх империй. Неизвестная война 1914-1918 / Л. Сапожников. М.: Арий, 2015. 352 с.
140. Свет и тени Великой войны. Первая мировая в документах эпохи. М.: РОССПЭН, 2014. 416 с.
141. Семченков Я.С. Тридцатилетняя война 1618-1648 гг. /Я. С. Семченков. М.: Рейтар, 2009. 136 с.
142. Сидоренко С.С. Битва за Британию / С. С. Сидоренко. М.: АСТ, Минск: Харвест, 2002. 48 с.
143. Сидоров А. Ю. История международных отношений. 1918–1939 гг.: Учебник. 2-е изд. / А. Ю. Сидоров, Н. Е. Клейменова. М.: ЗАО Центрполиграф, 2008. 640 с.
144. Симоненко Р. Г.. Міжнародна обстановка непередодні Другої світової війни / Р. Г. Симоненко. К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2010. 71 с.
145. Сиполс В. Я. Тайны дипломатические. Канун Великой Отечественной. 1939- 1941 / В.Я. Сиполс. М.: Новина, 1997. 448 с.
146. Сироткин В. Г. Наполеон и Александр I: Дипломатия и разведка Наполеона и Александра I в 1801-1812 гг. / В. Г. Сироткин. М.: Эксмо: Алгоритм, 2003. 414 с.
147. Сироткин В. Г. Наполеон и Россия / В. Г. Сироткин. М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2000. 379 с.
148. Сироткин В. Г. Дуэль двух дипломатий: Россия и Франция в 1801-1812 г.г. / В. Г. Сироткин. М.: Наука, 1996. 206 с.
149. Системная история международных отношений в 2-х т. / Под ред. А. Д. Богатурова. Т. 1. События 1918-1945 гг. М.: Культурная революция, 2006. 480 с.
150. Сказкин С. Д. История международных отношений и дипломатии в средние века / С. Д. Сказкин. М., [б. и.], 1945. 25 с.
151. Смирнов В. П. Краткая история Второй мировой войны / В.П. Смирнов. М: Весь мир., 2005. 356 с.

152. Соколов О. Аустерлиц. Наполеон, Россия и Европа: 1799–1805 гг. / О. Соколов. Т. I-II. М., 2006. Т. 1. М.: Русский импульс, 2006. Т. 1. 320 с Т.2. 240 с.
153. Соколов О.В. Битва двух империй. 1805-1812. / О. В. Соколов. М.: Астрель; СПб.: Астрель-СПб., 2012. 756 с.
154. Соловйова В. В. Українська дипломатія у країнах центральної Європи 1917-1920 рр. / В. В. Соловйова. Донецьк : ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2004. 172 с.
155. Стегний П. П. Разделы Польши и дипломатия Екатерины II: 1772, 1793, 1795 / П. П. Стегний. М.: Междунар. отношения, 2002. 696 с..
156. Стучевский И.А. Межгосударственные отношения и дипломатия на Древнем Востоке / И.А. Стучевский. М.: «Наука», 1987. 311 с.
157. Сучасна історія зарубіжних країн.: Програма та навчально-методичні матеріали до курсу / Укладачі: Лиман С. І., Тортіка М. В. Х.: ХДАК, 2013. 68 с.
158. Таїрова-Яковлева Т. Мазепа / Таїрова-Яковлева Т. К., 2007. 271 с.
159. Тарле Е. В. Политика: История территориальных захватов (XV – XX века) / Е. В. Тарле. М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. 799 с.
160. Тарле Е.В. Нашествие Наполеона на Россию. 1812. / Е.В. Тарле. М.: АСТ, 2009. 384 с.
161. Тарле Е. В. Наполеон / Е.В. Тарле. М.: АСТ, 2010. 416 с.
162. Тарле Е.В. Талейран / Е.В. Тарле. М.: Ленанд, 2016. 248 с.
163. Тегеран – Ялта – Потсдам: Сборник документов / Сост.: Ш.П. Санакоев, Б.Л. Цыбулевский. 2-е изд. М.: Издательство «Международные отношения», 1970. 416 с.
164. Типпельскирх фон К. История Второй мировой войны / К. Типпельскирх фон. Крушение. М.: Вече, 2016. 592 с.
165. Українська дипломатична енциклопедія: У. 2х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т.1. 760 с., Т. 2. 812 с.
166. Україна і світ: прагнення змін / М. Антонович, Н. Висоцька, С.Курбатов [та ін.]. К.: Дух і літера, 2010. 448 с.
167. Україна у міжнародних відносинах ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Я. Й. Малика. Львів: Світ, 2004. 391 с.
168. Уортингтон Й. Филипп II Македонский / Й. Уортингтон. СПб.: Евразия, 2014. 400 с.
169. Успенский Ф. И. История Византийской империи / Ф. И. Успенский. М.: Издательство: Кучково поле, 2013, 496 с.
170. Уткин А. Первая мировая война / А. Уткин. М.: Культурная революция, 2013. 560 с.
171. Уткин А.И. Вторая мировая война / А.И. Уткин. М.: Эксмо, 2003. 960 с.
172. Фалин В. М. Второй фронт: Антигитлеровская коалиция. Конфликт интересов / В. М. Фалин. М. : Центрполиграф, 2000. 574 с.

173. Федорук Я. Віленський договір 1656 року: Східноєвропейська криза і Україна в середині XVII століття / Я. Федорук. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 623 с.
174. Фор П. Александр Македонский / П. Фор. Пер. с франц. М.: Молодая гвардия, 2011. 445 с.
175. Фильштинский И. Арабы и халифат / И. Фильштинский. М.: Ломоносовъ, 2015. 296 с.
176. Ханиотис А. Война в эллинистическом мире. Социальная и культурная история / А. Ханиотис. СПб.: Нестор-История, 2013. 432 с.
177. Хастингс М. Операция Оверлорд: Как был открыт второй фронт / М. Хастингс. М.: Прогресс, 1989. 462 с.
178. Хаттори Т. Япония в огне 1941 – 1945: Пер. с яп. / Т. Хаттори. СПб.: ООО «Издательство Полигон», 2000. 880 с.,
179. Хейстингс М. Первая мировая война. Катастрофа 1914 года / М. Хейстингс. М.: Альпина Паблишер, 2017. 604 с.
180. Хобсбаум Э. Век Революции. Европа 1789–1848 / Э. Хобсбаум. Ростов-на-Дону: Феникс, 1999, 480 с..
181. Холліс М. Пояснення і розуміння міжнародних відносин / М. Холліс, С. Сміт. Х.: Видавнича група "РА-Каравела", 2002. 216 с.
182. Хэммонд И. Конкистадоры. История испанских завоеваний XV—XVI вв. / И. Хэммонд. М.: ЗАО «Центрполиграф», 2002. 400 с
183. Цимбалистий В. Ф. Теорія міжнародних відносин : Навч. посіб / В. Ф. . Цимбалистий. Львів: Новий Світ- 2000, 2009. 360 с.
184. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
185. Черкасов П.П. Екатерина II и Людовик XVI: Русско-французские отношения 1774-1792 гг. / П.П. Черкасов. М.: Наука, 2004. 528 с.
186. Черчилль У. Вторая мировая война / У. Черчилль. М.: Альпина Паблишер, 2013. 3177 с.
187. Чубарьян А. О. Канун трагедии: Сталин и международный кризис. Сентябрь 1939 – июнь 1941 года / А.О. Чубарьян. М.: Наука, 2008. 476 с. .
188. Чухлиб Т. Гетьманы правобережной Украины в истории Центрально-Восточной Европы (1663–1713) / Т. Чухлиб. К.: Вид. дім "Києво-Могилянська Акад.", 2004. 288 с.
189. Чухліб Т. В. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648–1714 рр. Вид. 2-ге, доопрац. / Т. Чухлиб. К.: Арістей, 2005. 640 с.
190. Чухліб Т. Переяслав 1654 року та проблема міжнародного утвердження українського гетьманату. / Т. Чухлиб. К.: Ін-т історії України НАН України, 2003. 156 с.
191. Шепелев М. Теорія міжнародних відносин: Підручник / М. Шепелев. К.: Вища шк., 2004. 622 с.
192. Шепард Рут. Александр Македонский: Армия, походы, враги / Пер. с англ. А. Колина. М.: Эксмо, 2010. 256 с.

193. Широкоград А. Русско-турецкие войны: 1676–1918 гг. / А. Широкоград. М. : ГПИБ, 2008. 233 с.
194. Эббот Д. Дарий Великий: владыка половины древнего мира / Д. Эббот. М.: Центрполиграф, 2003. 224 с.
195. Эйри О. Реставрация Стюартов и Людовик XIV: От Вестфальского до Нимвегенского мира /О. Эйри. М., ГПИБ, 2008. 240 с.
196. Яйленко В.П. Греческая колонизация VII–III вв. до н.э./ В.П. Яйленко. М.: «Наука». 1982.
197. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
198. Hastings M. Overlord. D-Day and the Battle for Normandy / M.. Hastings. London: Michael Joseph, 1984. 368 p.
199. Fournel J.-L. et Zancarini J.-C. Les Guerres d’Italie, des batailles pour l’Europe. Paris, 2003.
200. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / P. Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p.
201. Wedgwood Veronica. The Thirty Years War. New York: New York Review Books, 2005. 536 p
202. Welgwood V. The Thirty Years War / V. Welgwood. New York: New York Review Books, 2005. 536 p.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- 1.Брусилівська О. І. , Коваль І. М. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uk.x-pdf.ru/5istoriya/1563434-1-oi-brusilovska-im-koval-istoriya-mizhnarodnih-vidnosin-ser-iii-tis-ser-xvii-ne-navchalno-metodichniy-posibnik-dl.php>
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dontsovn.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf
3. Иванов Р. Ф. Сталин и союзники. 1941–1945 годы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: wwii.rhga.ru/upload/iblock/e15/328-406.pdf
4. Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку XXI століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.udpu.org.ua/library.../bistorichninauki.pdf>
5. Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.oa.edu.ua/.../history/Павлюк%20Новітня%20історія%20країн%20Західно>.
- 6.Тарле Е.В. Северная война и нашествие на Россию [Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://militera.lib.ru/h/tarle2/index.html>

7. Хаттори Т. Япония в войне 1941—1945 гг. [Электронный ресурс].-
Режим доступа: [www.kuriles-
history.ru/.../Hattori%20Takusiro_Yaponiya%20v%20voine%201941-1...](http://www.kuriles-history.ru/.../Hattori%20Takusiro_Yaponiya%20v%20voine%201941-1...)